

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук
Кафедра економіки та підприємництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“28” 08 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
« БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ПРОЄКТІВ »

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма «Економіка та управління підприємством»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Розробник

Євчук Л.А.

Завідувач кафедри розробника

Черненко К.П.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва

Кузьменко О.Б.

Гарант освітньої програми

Кузьменко О.Б.

В.о. декана факультету економічних наук

Філімонова О.Б.

Директор ННПО

Норд Г.Л.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Бізнес-планування проєктів		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування		
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність		
Освітня програма	Економіка та управління підприємством		
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)		
Статус дисципліни	Вибіркова		
Курс навчання	5		
Навчальний рік	2020-2021		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	10 семестр	15, 16 триместри	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5 кредитів / 150 годин		
Структура дисципліни:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	18	8
	– групові заняття (семінарські, практичні)	36	8
	– годин самостійної роботи студентів	96	134
Відсоток аудиторного навантаження	36%	11%	
Мова викладання	українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	Модульна контрольна робота		
Форма підсумкового контролю	залік		

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Бізнес-планування проєктів (тренінг курс)» є набуття студентами теоретичних знань з бізнес-планування і практичних навичок складання бізнес планів.

Завдання дисципліни: ознайомлення студентів з механізмом розробки бізнес-планів та формування у студентів творчого підходу до розробки складових бізнес-плану.

Передумовами вивчення дисципліни: Управління та фінансування стартапів, Управління безпекою бізнесу.

Очікувані результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студенту необхідно **знати:**

- сутність бізнес-плану та їх основні різновиди;
- типову структуру бізнес-плану;
- вимоги до оформлення та стилю написання бізнес-плану;
- основні показники оцінки ефективності бізнес-плану;
- методи оцінювання ризиків при бізнес-плануванні.

Після вивчення курсу студенти повинні **вміти:**

- спланувати й оптимізувати на певний період господарсько-виробничу діяльність підприємства (за обсягами виробництва й реалізації товарів і послуг

відповідно до потреб забезпечення ринку ресурсами й прийнятими зобов'язаннями) і виконати фінансово-економічну оцінку її результатів;

- оцінювати результати господарської діяльності підприємства;
- конкретизувати перспективи бізнесу у вигляді системи кількісних і якісних показників розвитку;
- розраховувати показники бізнес-плану;
- оформляти проекти його розділів.

Програмні компетенції:

загальні компетентності

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності. СК4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

СК5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

СК6. Здатність до вирішення проблемних завдань і прийняття рішень у сфері управління фінансово-економічними результатами і ризиками діяльності підприємства.

Програмні результати навчання:

РН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

РН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

РН 3. Вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети.

РН 4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

РН 7. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

РН 8. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

РН 9. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

РН 10. Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

РН 11. Вміти розробляти і впроваджувати проекти для виконання управлінських рішень щодо фінансово-економічних результатів і ризиків діяльності підприємства.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма

№	Теми	Лекції	Групові заняття (семинарські, практичні)	Самостійна робота	Загальний обсяг
Змістовний модуль 1. Бізнес-планування проектів					
1	Тема 1. Бізнес-план у ринковій системі господарювання. Поняття про бізнес план.	1	2	8	11
2	Тема 2. Підготовча стадія розроблення бізнес-плану	1	2	8	11
3	Тема 3. Структура, логіка розроблення та оформлення бізнес-плану	2	2	8	12
4	Тема 4. Резюме бізнес-плану	1	2	8	11
5	Тема 5. Галузь, підприємство та його продукція	1	2	8	11
6	Тема 6. Дослідження ринку	2	4	8	14
7	Тема 7. План маркетингу	2	4	8	14
8	Тема 8. Виробничий план	2	4	8	14
9	Тема 9. Організаційний план	1	2	8	11
10	Тема 10. Оцінка ризиків	1	4	8	13
11	Тема 11. Фінансовий план	2	4	8	14
12	Тема 12. Презентація бізнес-плану	2	4	8	14
Всього за курсом		18	36	96	150

Заочна форма

№	Теми	Лекції	Групові заняття (семинарські, практичні)	Самостійна робота	Загальний обсяг

			практичні)		
Змістовний модуль 1. Бізнес-планування проектів					
1	Тема 1. Бізнес-план у ринковій системі господарювання. Поняття про бізнес план.	-	-	12	12
2	Тема 2. Підготовча стадія розроблення бізнес-плану	-	-	12	12
3	Тема 3. Структура, логіка розроблення та оформлення бізнес-плану	0,5	0,5	10	11
4	Тема 4. Резюме бізнес-плану	0,5	0,5	12	13
5	Тема 5. Галузь, підприємство та його продукція	0,5	0,5	12	13
6	Тема 6. Дослідження ринку	0,5	0,5	12	13
7	Тема 7. План маркетингу	1	1	10	12
8	Тема 8. Виробничий план	1	1	10	12
9	Тема 9. Організаційний план	1	1	10	12
10	Тема 10. Оцінка ризиків	1	1	10	12
11	Тема 11. Фінансовий план	1	1	12	14
12	Тема 12. Презентація бізнес-плану	1	1	12	14
Всього за курсом		8	8	134	150

4. Зміст навчальної дисципліни Денна форма

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
М 1 Бізнес-планування проектів	
1	Тема 1,2 Бізнес-план у ринковій системі господарювання. Поняття про бізнес план. Підготовча стадія розроблення бізнес-плану 1. Бізнес-план та роль у плануванні підприємницької діяльності, його функції та цілі. 2. Інформаційне забезпечення підприємця для розроблення бізнес-плану. Інформаційне поле бізнес-плану. 3. Загальна характеристика процедури розроблення бізнес-плану. 4. Характеристики початкової, підготовчої, та основної стадії роботи над бізнес-планом. 5. Аналіз ситуації на ринку та постановка цілей підприємства. 6. Інструменти зовнішнього та внутрішнього аналізу. 7. Місія підприємства, цілі його діяльності. 8. Типові стратегії за класифікацією М. Портера. 9. Основні фактори що враховуються при виборі стратегії.
2	Тема 3. Структура, логіка розроблення та оформлення бізнес-плану 1. Чинники що впливають на формування структури бізнес-плану. 2. Зміст бізнес-плану проекту. Характеристика розділів. 3. Обов'язкові складові частини бізнес-плану. 4. Характеристика найбільш поширеної структури бізнес-плану проекту, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність. 5. Інформаційне забезпечення фінансового плану. 6. Загальна логіка розроблення бізнес-плану.

	7. Основні правила оформлення бізнес-плану. 8. Способи захисту конфіденційності бізнес-плану.
3	Тема 4,5 Резюме бізнес-плану. Галузь, підприємство та його продукція 1. Визначення «резюме бізнес-плану», його роль та завдання. 2. Ключові аспекти бізнесу, що викладаються в резюме. 3. Загальна характеристика підрозділів бізнес-плану "Галузь, підприємство та його продукція". 4. Джерела інформації для дослідження ринку обраної галузі виробництва. 5. Загальна характеристика підрозділів бізнес-плану "Галузь, підприємство та його продукція".
4	Тема 6. Дослідження ринку 1. Питання що висвітлюються при дослідженні ринку. 2. Сегментація ринку, за якими ознаками її здійснюють. 3. Початок розробки нового товару і які рівні вона проходить. 4. Типи конкурентних переваг які може використовувати підприємець. 5. Дослідження попиту населення на продукцію проекту. 6. Показники конкурентоспроможності продукції проекту. 7. Місткість ринку і як вона поділяється за ступенем насиченості.
5	Тема 7. План маркетингу 1. Мета та послідовність опрацювання маркетингового плану. 2. Послідовність відображення у бізнес-плані стратегії збуту та реалізації продукції (послуг) проекту. 3. Питання політики ціноутворення у бізнес-плані. 4. Питання рекламної кампанії у бізнес-плані. 5. Прогнозування обсягів продажу продукції (надання послуг). 6. Концепції для виявлення стратегії маркетингу. 7. Головні завдання що вирішуються на етапі встановлення остаточних розмірів цін. 8. Етап розроблення політики просування товару в стратегії маркетингу.
6	Тема 8. Виробничий план 1. Складові виробничого плану, його структура. 2. Виробнича потужність. 3. Основні завдання виробничого плану. 4. Виробнича програма. 5. Календарний плану та сітковий графік реалізації проекту. 1. Вибір місця розташування підприємства, мікро- та макророзташування. 2. Орієнтування підприємства при виборі технології. 3. Визначення потреби в матеріальних ресурсах. 4. Питання заключної частини виробничого плану. 5. Показник мінімальної рентабельної потужності проекту.
7	Тема 9, 10 Організаційний план. Оцінка ризиків 1. Мета розробки організаційного плану та послідовність етапів його опрацювання. 2. Вибір джерел коштів при створенні нового підприємства. 3. Основні організаційно-правові форми ведення бізнесу та їх вибір. 4. Визначення потреб підприємства у персоналі для проекту. 5. Інформація про власників та ключових менеджерів яка повинна бути відображена в організаційному плані. 6. Організаційні структури управління. 7. Плановий фонд оплати праці. 8. Невизначеність та ризик: сутність та визначення. 9. Система управління ризиками. 10. Класифікація ризиків проектів та причини їх виникнення. 11. Аналіз проектних ризиків. 12. Оптимізація рівня проектних ризиків.
8	Тема 11. Фінансовий план 1. Цілі і особливості розроблення фінансового плану. 2. План доходів та видатків і послідовність його розробки.

	3. Методика розробки планового балансу та його зміст. 4. Інструменти фінансового аналізу підприємницького проекту. 5. Фінансові коефіцієнти та їх розрахунок. 6. План грошових надходжень і витрат. 7. Джерела фінансування проекту. 8. Інформаційне забезпечення розділу „Фінансовий план”.
9	Тема 12. Презентація бізнес-плану 1. Основні вимоги до оформлення бізнес-плану. 2. Сутність презентації бізнес-плану. 3. Мета та основні завдання презентації. 4. Питання які доцільно представити при презентації бізнес-плану. 5. Ключові моменти презентації. 6. Експертиза бізнес-плану.

4.2. План групових занять

№	Тема заняття / план
	М 1 Бізнес-планування проектів
1	Тема 1. Бізнес-план у ринковій системі господарювання. Поняття про бізнес план. 1. Бізнес-план та роль у плануванні підприємницької діяльності. 2. Функції бізнес-плану в ринковій системі господарювання. 3. Основні цілі розроблення бізнес-плану підприємницьких проектів. 4. Інформаційне забезпечення підприємця для розроблення бізнес-плану. Інформаційне поле бізнес-плану. 5. Основні джерела інформації для опрацювання бізнес-плану. 6. Загальна характеристика процедури розроблення бізнес-плану. 7. Характеристики початкової, підготовчої, та основної стадії роботи над бізнес-планом.
2	Тема 2. Підготовча стадія розроблення бізнес-плану 1. Послідовність здійснення процесу стратегічного планування на підготовчій стадії розроблення бізнес-плану. 2. Характеристика основних етапів стратегії планування підприємницької діяльності. 3. Аналіз ситуації на ринку та постановка цілей підприємства. 4. Інструменти зовнішнього та внутрішнього аналізу. 5. Зовнішній аналіз та внутрішній аналіз виявлення сильних і слабких сторін підприємства. 6. Проведення SWOT-аналізу запропонованого проекту. 7. Місія підприємства, цілі його діяльності. 8. Типові стратегії за класифікацією М. Портера. 9. Основні фактори що враховуються при виборі стратегії.
3	Тема 3. Структура, логіка розроблення та оформлення бізнес-плану 1. Чинники що впливають на формування структури бізнес-плану. 2. Зміст бізнес-плану проекту. Характеристика розділів. 3. Обов'язкові складові частини бізнес-плану. 4. Характеристика найбільш поширеної структури бізнес-плану проекту, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність. 5. Інформаційне забезпечення фінансового плану. 6. Загальна логіка розроблення бізнес-плану. 7. Основні правила оформлення бізнес-плану. 8. Способи захисту конфіденційності бізнес-плану.
4	Тема 4. Резюме бізнес-плану 1. Визначення «резюме бізнес-плану». 2. Основна роль резюме. 3. Головне завдання резюме. 4. Ключові аспекти бізнесу, що викладаються в резюме.
5	Тема 5. Галузь, підприємство та його продукція

	1. Загальна характеристика підрозділів бізнес-плану "Галузь, підприємство та його продукція". 2. Питання розділу "Галузь, підприємство та його продукція". 3. Джерела інформації для дослідження ринку обраної галузі виробництва.
6	Тема 6. Дослідження ринку 1. Питання що висвітлюються при дослідженні ринку. 2. Сегментація ринку, за якими ознаками її здійснюють. 3. Початок розробки нового товару і які рівні вона проходить. 4. Типи конкурентних переваг які може використовувати підприємець.
7	Тема 6. Дослідження ринку 1. Дослідження попиту населення на продукцію проекту. 2. Показники конкурентоспроможності продукції проекту. 3. Розв'язування задач на оцінку конкурентоспроможності проекту. 4. Місткість ринку і як вона поділяється за ступенем насиченості.
8	Тема 7. План маркетингу 1. Мета та послідовність опрацювання маркетингового плану. 2. Послідовність відображення у бізнес-плані стратегії збуту та реалізації продукції (послуг) проекту. 3. Питання політики ціноутворення у бізнес-плані. 4. Розрахунок ціни на продукцію проекту. 5. Питання рекламної кампанії у бізнес-плані.
9	Тема 7. План маркетингу 1. Прогнозування обсягів продажу продукції (надання послуг). 2. Концепції для виявлення стратегії маркетингу. 3. Головні завдання що вирішуються на етапі встановлення остаточних розмірів цін. 4. Етап розроблення політики просування товару в стратегії маркетингу.
10	Тема 8. Виробничий план 1. Складові виробничого плану, його структура. 2. Виробнича потужність. 3. Основні завдання виробничого плану. 4. Виробнича програма. 5. Застосування програми Gan+Project+ для розробки календарного плану та сіткового графіку реалізації проекту.
11	Тема 8. Виробничий план 1. Вибір місця розташування підприємства, мікро- та макророзташування. 2. Орієнтування підприємства при виборі технології. 3. Розв'язування задач на визначення потреби в матеріальних ресурсах. 4. Питання заключної частини виробничого плану. 5. Показник мінімального рентабельного розміру проекту.
12	Тема 9. Організаційний план 1. Мета розробки організаційного плану та послідовність етапів його опрацювання. 2. Джерела коштів які доцільно обирати при створенні нового підприємства. 3. Основні організаційно-правові форми ведення бізнесу. 4. Основні чинники що впливають на вибір організаційно-правової форми бізнесу. 5. Основні принципи визначення потреб підприємства у персоналі. 6. Основні методи розрахунку чисельності персоналу що застосовують при розробці організаційного плану. Розв'язування задач на визначення чисельності персоналу для проекту. 7. Інформація про власників та ключових менеджерів яка повинна найти відображення в організаційному плані. 8. Організаційні структури управління. 9. Характеристика питань, які розглядаються в підрозділі організаційного плану "Кадрова політика та стратегія". 10. Складові планового фонду оплати праці.
13	Тема 10. Оцінка ризиків 1. Невизначеність та ризик: сутність та визначення.

	2. Сутність системи управління ризиками. 3. Класифікація ризиків проектів. 4. Найбільш поширені види ризиків проектів. 5. Оцінка ризиків проекту.
14	Тема 10. Оцінка ризиків 1. Причини виникнення проектних ризиків. 2. Послідовність виконання робіт при проведенні аналізу ризиків. 3. Способи зниження проектних ризиків. 4. Хеджування ризиків. 5. Оптимізація рівня проектних ризиків.
15	Тема 11. Фінансовий план 1. Цілі фінансового плану. 2. Особливості розроблення фінансового плану порівняно з іншими розділами бізнес-плану. 3. План доходів та витрат і послідовність його розробки. 4. Методика розробки планового балансу та його зміст. 5. Інструменти фінансового аналізу підприємницького проекту.
16	Тема 11. Фінансовий план 1. Точка беззбитковості. 2. Фінансові коефіцієнтів та їх розрахунок. Розв'язування задач. 3. План грошових надходжень і витрат. 4. Джерела фінансування проекту. Основні відмінності між власними та позиковими фінансовими ресурсами. 5. Інформаційне забезпечення розділу „Фінансовий план”.
17	Тема 12. Презентація бізнес-плану 1. Основні вимоги до оформлення бізнес-плану. 2. Сутність презентації бізнес-плану. 3. Мета та основні завдання презентації. 4. Питання які доцільно представити при презентації бізнес-плану.
18	Тема 12. Презентація бізнес-плану 1. Ключові моменти презентації. 2. Експертиза бізнес-плану. 3. Предмет експертизи. 4. Базові критерії при проведенні експертизи. 5. Персонал здійснення процедури експертизи бізнес-проектів.

Заочна форма

4.3. План лекцій

№	Тема заняття / план
	М 1 Бізнес-планування проектів
1	Тема 3,4,5,6 Структура, логіка розроблення та оформлення бізнес-плану. Резюме бізнес-плану. Галузь, підприємство та його продукція. Дослідження ринку 1. Зміст бізнес-плану проекту. Характеристика розділів. 2. Характеристика найбільш поширеної структури бізнес-плану проекту, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність. 3. Інформаційне забезпечення фінансового плану. 4. Основні правила оформлення бізнес-плану. 5. Визначення «резюме бізнес-плану», його роль та завдання. 6. Ключові аспекти бізнесу, що викладаються в резюме. 7. Джерела інформації для дослідження ринку обраної галузі виробництва. 8. Загальна характеристика підрозділів бізнес-плану "Галузь, підприємство та його продукція". 9. Сегментація ринку, за якими ознаками її здійснюють.

	10. Початок розробки нового товару і які рівні вона проходить. 11. Типи конкурентних переваг які може використовувати підприємець. 12. Дослідження попиту населення на продукцію проекту. 13. Показники конкурентоспроможності продукції проекту. 14. Місткість ринку і як вона поділяється за ступенем насиченості.
2	Тема 7,8 План маркетингу. Виробничий план 1. Відображення у бізнес-плані стратегії збуту та реалізації продукції (послуг) проекту. 2. Питання політики ціноутворення у бізнес-плані. 3. Питання рекламної кампанії у бізнес-плані. 4. Прогнозування обсягів продажу продукції (надання послуг). 5. Розроблення і просування товару в стратегії маркетингу. 6. Складові виробничого плану, його структура і завдання. 7. Виробнича програма. 8. Календарний плану та сітковий графік реалізації проекту. 9. Вибір місця розташування підприємства, мікро- та макророзташування. 10. Орієнтування підприємства при виборі технології. 11. Визначення потреби в матеріальних ресурсах.
3	Тема 9,10 Організаційний план. Оцінка ризиків 1. Мета розробки організаційного плану та послідовність етапів його опрацювання. 2. Вибір джерел коштів при створенні нового підприємства. 3. Основні організаційно-правові форми ведення бізнесу та їх вибір. 4. Визначення потреб підприємства у персоналі для проекту. 5. Інформація про власників та ключових менеджерів яка повинна бути відображена в організаційному плані. 6. Організаційні структури управління. 7. Плановий фонд оплати праці. 8. Невизначеність та ризик: сутність та визначення. 9. Система управління ризиками. 10. Класифікація ризиків проектів та причини їх виникнення. 11. Аналіз проектних ризиків. 12. Оптимізація рівня проектних ризиків.
4	Тема 11,12 Фінансовий план. Презентація бізнес-плану 1. План доходів та видатків і послідовність його розробки. 2. Методика розробки планового балансу та його зміст. 3. Інструменти фінансового аналізу підприємницького проекту. 4. Фінансові коефіцієнти та їх розрахунок. 5. План грошових надходжень і витрат. 6. Джерела фінансування проекту. 7. Основні вимоги до оформлення бізнес-плану. 8. Мета та основні завдання презентації. 9. Питання які доцільно представити при презентації бізнес-плану. 10. Ключові моменти презентації. 11. Експертиза бізнес-плану.

4.4. План групових занять

№	Тема заняття / план
	М 1 Бізнес-планування проектів
1	Тема 3,4,5,6 Структура, логіка розроблення та оформлення бізнес-плану. Резюме бізнес-плану 1. Зміст бізнес-плану проекту. Характеристика розділів. 2. Характеристика найбільш поширеної структури бізнес-плану проекту, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність. 3. Основні правила оформлення бізнес-плану.

	4. Визначення, основна роль та головне завдання резюме бізнес-плану. Складання резюме по наданим бізнес-планам проектів. 5. Загальна характеристика підрозділів бізнес-плану "Галузь, підприємство та його продукція". 6. Сегментація ринку, за якими ознаками її здійснюють. Проведення сегментації ринку. 7. Початок розробки нового товару і які рівні вона проходить. 8. Типи конкурентних переваг які може використовувати підприємець. 9. Дослідження попиту населення на продукцію проекту. 10. Проведення розрахунку конкурентоспроможності продукції проекту. 11. Місткість ринку її визначення.
2	Тема 7,8. План маркетингу. Виробничий план 1. Мета та послідовність опрацювання маркетингового плану. Стратегія збуту та реалізації продукції (послуг) проекту. 2. Політика ціноутворення та рекламна кампанія у бізнес-плані. 3. Прогнозування обсягів продажу продукції (надання послуг). 4. Концепції стратегії маркетингу. 5. Етап розроблення політики просування товару в стратегії маркетингу. 6. Складові виробничого плану, його структура. 7. Виробнича потужність. 8. Виробнича програма. 9. Вибір місця розташування підприємства. 10. Орієнтування підприємства при виборі технології. 11. Визначення потреби в матеріальних ресурсах.
5	Тема 9. Організаційний план. Оцінка ризиків 1. Мета розробки організаційного плану та послідовність етапів його опрацювання. 2. Джерела коштів які доцільно обирати при створенні нового підприємства. 3. Основні організаційно-правові форми ведення бізнесу. 4. Основні методи розрахунку чисельності персоналу що застосовують при розробці організаційного плану. 5. Організаційні структури управління. 6. Складові планового фонду оплати праці. 7. Невизначеність та ризик: сутність та класифікація.. 8. Сутність системи управління ризиками. 9. Причини виникнення проектних ризиків. 10. Аналіз ризиків. 11. Способи оптимізації рівня проектних ризиків.
6	Тема 11,12. Фінансовий план. Презентація бізнес-плану 1. Цілі фінансового плану. 2. План доходів та видатків і послідовність його розробки. 3. Методика розробки планового балансу та його зміст. 4. Точка беззбитковості. 5. Фінансові коефіцієнтів та їх розрахунок. 6. План грошових надходжень і витрат. 7. Джерела фінансування проекту. 8. Основні вимоги до оформлення бізнес-плану. 9. Сутність презентації бізнес-плану. 10. Ключові моменти презентації. 11. Експертиза бізнес-плану.

4.5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна навчальна робота студента є обов'язковою частиною навчального процесу. Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних

навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтація їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення набутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем функціонування й розвитку підприємства.

Теми аналітичних робіт (денна форма навчання), контрольної роботи (заочна форма навчання) з дисципліни «Бізнес планування проектів»

1. Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств
2. Визначення основних показників бізнес-плану
3. Економічна ефективність від впровадження бізнес-плану
4. Ризики від впровадження бізнес-плану
5. Технологія розробки різних видів бізнес-плану
6. Формування інформаційного поля бізнес-плану
7. Функціональне призначення та правила оформлення резюме
8. Завдання розробки та процедура складання плану грошових надходжень і витрат
9. Організація проведення презентації бізнес-плану.
10. Причини, що викликають необхідність планування діяльності підприємства
11. Виявлення сильних і слабких сторін підприємства (бізнес-проекту)
12. Визначення місії підприємства (бізнес-проекту) та формування цілей його діяльності.
13. Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу
14. Нормування ресурсного забезпечення бізнес-плану
15. Календарний план-графік реалізації підприємницького проекту
16. Методологічні основи експертизи бізнес-плану
17. Фінансові показники обґрунтування реалізації бізнес-проекту
18. Попередня ідентифікація бізнес-проекту.
19. Поняття WBS – робочої структури бізнес-проекту.
20. Методи аналізу виконання бізнес-проекту.
21. Класифікація проектних ризиків за процентом понесених збитків.
22. Параметри якості бізнес-проекту.
23. Витрати на забезпечення якості бізнес-проекту.
24. Загальноприйнята класифікація витрат на забезпечення якості бізнес-проекту.
25. Завдання розробки та процедура складання: плану доходів і витрат.
26. Завдання розробки та процедура складання: плану грошових надходжень та виплат.
27. Завдання розробки та процедура складання: планового балансу.

Дискусія з елементами аналізу по питанням:

1. Сутнісна характеристика бізнес-плану. Типологія бізнес-планів.
2. Цілі розробки бізнес-плану.
3. Формування інформаційного поля бізнес-плану.
4. Загальна методологія розробки бізнес-плану.
5. Логіка процесу стратегічного планування на підготовчій стадії.
6. Оцінка сприятливих зовнішніх можливостей та загроз для бізнесу.

7. Виявлення сильних і слабких сторін фірми.
8. Визначення місії фірми.
9. Формулювання цілей діяльності фірми.
10. Аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегії.
11. Структура бізнес-плану.
12. Вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану.
13. Зміст параграфів розділу «Галузь, фірма та її продукція».
14. Логіка написання та зміст параграфів розділу «Дослідження ринку».
15. Зміст основних параграфів маркетинг-плану.
16. Структура розділу «Виробничий план» та зміст його основних параграфів.
17. Структура розділу «Організаційний план» та зміст його основних параграфів.
18. Структура розділу «Фінансовий план» та зміст його основних параграфів.

Типові задачі до групових занять

- Задача 1.** Проаналізуйте наведений приклад місії фірми на відповідність вимогам до слушно сформульованої місії. Місія фірми CARRENT, що займається прокатом автомобілів - Стати швидко зростаючою компанією з найбільш високим рівнем прибутку серед усіх компаній, які здійснюють прокат та оренду чотирьохколісних транспортних засобів. Запропонуйте свій варіант місії підприємства
- Задача 2.** Проаналізуйте наведений приклад цілі фірми Трейд-К на відповідність вимогам цілей SMART: В найближчому майбутньому ми плануємо стати одним з найбільших постачальників компакт-дисків на сході країни. Запропонуйте свій варіант цілі підприємства.
- Задача 3.** Проаналізуйте наведений приклад цілі фірми виробника іграшок на відповідність вимогам цілей SMART: В найближчий час збільшити обсяг виробництва продукції на 15% та зберегти існуючі ринкові позиції. Запропонуйте свій варіант місії підприємства.
- Задача 4.** Проаналізуйте наведений приклад місії фірми на відповідність вимогам до слушно сформульованої місії. Місія автомобільного виробника підприємства - Будівництво автомобілів – це суспільна справа, що об'єднує працю багатьох людей. Запропонуйте свій варіант місії підприємства.
- Задача 5.** Проаналізуйте наведений приклад місії фірми на відповідність вимогам до слушно сформульованої місії. Місія рекламного агентства - Стати найавторитетнішою компанією, у своєму географічному регіоні, яка пропонує вичерпний асортимент рекламних послуг у справі забезпечення творчих контактів виробників продукції або послуг з їхніми клієнтами. Запропонуйте свій варіант місії підприємства.
- Задача 6.** Видавництво «Мрія» планує видання книги «Бізнес-планування проектів» за такими розрахунками:

Показник	Оптимістичний варіант	Песимістичний варіант
Ціна за од. екземп., грн	12	12
Змінні витрати за од. екземпл., грн	6	7,4
Сукупні постійні витрати, грн	70 000	73 000
Обсяг виробництва, од.	20 000	17 000

Визначте силу впливу операційного важеля та прокоментуйте результат.

Задача 7. Проведіть аналіз беззбитковості, якщо інвестиційний проект характеризується такими даними:

Показник	Продукт А	Продукт Б	Продукт В	Продукт Г
Прогнозний річний обсяг реалізації, од.	1100	1200	700	1100
Ціна реалізації одиниці продукції, грн	14	15	18	13
Змінні витрати на одиницю продукції, грн	10	12	14	11
Постійні витрати, грн	7 400			

Задача 8. Проведіть аналіз беззбитковості, якщо інвестиційний проект характеризується такими даними:

Показник	Продукт А	Продукт Б	Продукт В	Продукт Г
Прогнозний річний обсяг реалізації, од.	900	1200	500	1100
Ціна реалізації одиниці продукції, грн	18	15	17	13
Змінні витрати на одиницю продукції, грн	13	12	14	11
Постійні витрати, грн	7 420			

Задача 9. Підприємство виробляє один вид продукції. Згідно з річним кошторисом:

Ціна реалізації продукції, грн.	25
Змінні витрати на од. продукції, грн	14
Сукупні постійні витрати, грн	120 000
Прибуток, грн.	180 000

Рівень прибутку керівництво вважає недостатнім, тому пропозиція зменшити ціну реалізації на 20%, за рахунок чого збільшиться обсяг реалізації на 12% за незмінних витрат. Розрахувати: річний прибуток та точку беззбитковості.

Задача 10. Директор кондитерської фабрики пропонує Вам очолити новий напрям діяльності підприємства, а саме – виробництво шоколадних картин. Він вимагає, щоб Ви представили йому бізнес-план за таких прогнозованих доходів і витрат. При чому він очікує отримувати прибуток вже на 6-му місяці виробництва. Допрацюйте наведені нижче дані та обґрунтуйте реалістичність побажань Вашого керівництва та внесіть власні пропозиції щодо їх швидшого здійснення, якщо заплановано взяти кредит в розмірі 600 тис. грн. на півроку під 18 % річних.

План доходів і витрат компанії за 6 місяців, тис. грн

Показник	Місяці						Всього за півроку
	1	2	3	4	5	6	
А. Загальний обсяг продажу товарів	200	260	290	340	370	420	1880
Б. Собівартість проданих товарів - усього, у тому числі:							
матеріальні витрати	128	149	159	177	187	205	1 006
прямі затрати праці	70	91	102	119	130	147	658
нарахування на заробітну плату	42	42	42	42	42	42	252
В. Валовий прибуток	16	16	16	16	16	16	96
Г. Операційні витрати — усього, зокрема:	72	111	131	163	183	215	874
	216	220	222	225	227	230	1 339

заробітна плата іншого персоналу	64	64	64	64	64	64	384
нарахування на заробітну плату	24	24	24	24	24	24	146
комунальні послуги	45	45	45	45	45	45	270
амортизаційні відрахування	50	50	50	48	48	48	295
інші операційні витрати	32	36	38	44	46	49	245

Задача 11. Ваш знайомий пропонує Вам відкрити виробництво вологих серветок і стати партнерами по бізнесу, якщо ви погодитесь проінвестувати дане підприємство на суму 300 тис. грн.. Також він планує залучити кредитні кошти в розмірі 800 тис. грн. на півроку (під 24% річних) для закупівлі обладнання та ремонту наявних споруд. При цьому він обіцяє, що вже за півроку виробництва, ви отримаєте 300 тис. грн. чистого прибутку на двох. Чи варто приймати його пропозицію? Дані стосовно доходів і витрат наведені в таблиці. Допрацюйте її та обґрунтуйте прийняте Вами рішення.

План доходів і витрат компанії за 6 місяців, тис. грн.

Показник	Місяці						Всього за півроку
	1	2	3	4	5	6	
А. Загальний обсяг продажу товарів	110	215	350	400	600	700	2375
Б. Собівартість проданих товарів - усього, у тому числі:	106	130	164	198	268	303	1169
матеріальні витрати	48	72	106	140	210	245	821
прямі затрати праці	42	42	42	42	42	42	252
нарахування на заробітну плату	16	16	16	16	16	16	96
В. Валовий прибуток	4	85	186	202	332	397	1206
Г. Операційні витрати — усього, зокрема:	220	267	279	289	291	293	1639
заробітна плата іншого персоналу	78	78	78	78	78	78	468
нарахування на заробітну плату	30	30	30	30	30	30	180
комунальні послуги	75	120	130	138	138	138	739
амортизаційні відрахування	25	25	25	25	25	25	150
інші операційні витрати	12	14	16	18	20	22	102

Задача 12. Ваш знайомий пропонує Вам відкрити виробництво вологих серветок і стати партнерами по бізнесу, якщо ви погодитесь проінвестувати дане підприємство на суму 300 тис. грн. Також він планує залучити кредитні кошти в розмірі 800 тис. грн. на півроку (під 24% річних) для закупівлі обладнання та ремонту наявних споруд. При цьому він обіцяє, що вже за півроку виробництва, ви отримаєте 300 тис. грн. чистого прибутку на двох. Чи варто приймати його пропозицію? Дані стосовно доходів і витрат наведені в таблиці. Допрацюйте її та обґрунтуйте прийняте Вами рішення.

План доходів і витрат компанії за 6 місяців, тис. грн

Показник	Місяці						Всього за півроку
	1	2	3	4	5	6	
А. Загальний обсяг продажу	100	200	300	400	600	700	2 300

товарів							
Б. Собівартість проданих товарів - усього, у тому числі:	93	128	163	198	268	303	1 153
матеріальні витрати	35	70	105	140	210	245	805
прямі затрати праці	42	42	42	42	42	42	252
нарахування на заробітну плату	16	16	16	16	16	16	96
В. Валовий прибуток	7	72	137	202	332	397	1 147
Г. Операційні витрати — усього, зокрема:	308	310	312	312	314	316	1 870
заробітна плата іншого персоналу	78	78	78	78	78	78	468
нарахування на заробітну плату	30	30	30	30	30	30	178
комунальні послуги	138	138	138	138	138	138	828
амортизаційні відрахування	50	50	50	48	48	48	295
інші операційні витрати	12	14	16	18	20	22	102

Задача 13. Директор кондитерської фабрики пропонує Вам очолити новий напрям діяльності підприємства, а саме – виробництво шоколадних картин. Він вимагає, щоб Ви представили йому бізнес-план за таких прогнозованих доходів і витрат. При чому він очікує отримати прибуток вже на 6-му місяці виробництва. Допрацюйте наведені нижче дані та обґрунтуйте реалістичність побажань Вашого керівництва та внесіть власні пропозиції щодо їх швидшого здійснення, якщо заплановано взяти кредит в розмірі 400 тис. грн. на півроку під 18 % річних.

План доходів і витрат компанії за 6 місяців, тис. грн.

Показник	Місяці						Всього за півроку
	1	2	3	4	5	6	
А. Загальний обсяг продажу товарів	100	200	300	400	500	600	2 100
Б. Собівартість проданих товарів - усього, у тому числі:	93	128	163	198	233	268	1 083
матеріальні витрати	35	70	105	140	175	210	735
прямі затрати праці	42	42	42	42	42	42	252
нарахування на заробітну плату	16	16	16	16	16	16	96
В. Валовий прибуток	7	72	137	202	267	332	1 017
Г. Операційні витрати — усього, зокрема:	308	310	312	312	314	316	1 870
заробітна плата іншого персоналу	78	78	78	78	78	78	468
нарахування на заробітну плату	30	30	30	30	30	30	178
комунальні послуги	138	138	138	138	138	138	828
амортизаційні відрахування	50	50	50	48	48	48	295
інші операційні витрати	12	14	16	18	20	22	102

Задача 14. В зв'язку з кризовими умовами розвитку, справи в Вашій компанії йдуть не кращим чином. Однак венчурний капіталіст готовий вкласти гроші у Ваше підприємство (виробництво панчішних виробів), за умови, що Ви представите йому бізнес-план з прибутком вже на 6-му місяці виробництва. Допрацюйте наявні дані в таблиці 2 та обґрунтуйте реалістичність побажань венчурного капіталіста, якщо заплановано взяти кредит в розмірі 700 тис. грн. на півроку під 24 % річних. Які витрати, на Вашу думку, слід скоротити в першу чергу?

План доходів і витрат компанії за 6 місяців, тис. грн

Показник	Місяці						Всього за півроку
	1	2	3	4	5	6	
А. Загальний обсяг продажу товарів	300	400	600	800	1 000	1 200	4 300
Б. Собівартість проданих товарів - усього, у тому числі:	163	198	268	338	408	478	1 853
матеріальні витрати	105	140	210	280	350	420	1 505
прямі затрати праці	42	42	42	42	42	42	252
нарахування на заробітну плату	16	16	16	16	16	16	96
В. Валовий прибуток	137	202	332	462	592	722	2 447
Г. Операційні витрати — усього, зокрема:	293	355	478	526	541	528	2 719
заробітна плата іншого персоналу	120	120	120	120	120	120	720
нарахування на заробітну плату	46	46	46	46	46	46	274
комунальні послуги	42	42	42	42	42	42	252
амортизаційні відрахування	50	50	50	48	48	48	295
інші операційні витрати	35	97	220	270	285	272	1 179

Забезпечення освітнього процесу

Вимагає використання мультимедійного забезпечення, зокрема, проектора на практичних заняттях (з окремих тем), wi-fi та програмного забезпечення як то Word, Excel, PowerPoint, GantProject.

5. Підсумковий контроль

У цьому розділі наведено питання до змістових модулів, типові тестові завдання, питання до заліку, які мають свідчити про успішність засвоєння матеріалу студентом.

Питання до змістового модулю №1
з дисципліни «Бізнес-планування проектів»

1. Поняття бізнес-плану й бізнес планування.
2. Мета створення бізнес-плану.
3. Основні етапи розробки, особливості й обсяги бізнес-планів.
4. Основні види бізнес-планів.
5. Типи маркетингу. Зміст розділу.
6. Визначення попиту й можливості ринку.
7. Конкуренція й інші зовнішні фактори.
8. Стратегія маркетингу.
9. Стратегія збуту й розподілу.
10. Стратегія ціноутворення.
11. Виробнича програма на підприємствах.
12. Розрахунок потреби в основних виробничих фондах.
13. Планування обсягу реалізації продукції.
14. Розрахунок потреби в ресурсах на виробничу програму.
15. Розрахунок потреби в персоналі та заробітній платі.
16. Кошторис витрат і калькуляція собівартості.
17. Потреба в додаткових інвестиціях.
18. Обґрунтування вибору юридичної форми організації бізнесу.
19. Визначення потреби в персоналі з розподілом по категоріях.
20. Створення організаційної структури управління підприємства.
21. Зміст, завдання та методи фінансового планування.
22. Прогноз звіту про доходи і видатки.
23. Рух грошових коштів внаслідок фінансової діяльності підприємства.
24. Прогноз балансу активів та пасивів підприємства.
25. Зміст, завдання фінансової стратегії підприємства.
26. Методи фінансової доцільності проекту
27. Що забезпечує фінансова стратегія?
28. У чому полягає зміст методу «ефект зростання»?
29. Перелічить завдання фінансової стратегії.
30. Загальне поняття ризику.
31. Види ризиків.
32. Методи нейтралізації ризиків
33. Особливості Бізнес-плану фінансового оздоровлення підприємства.
34. Особливості Бізнес-плану реорганізації підприємства.
35. Особливості Бізнес-плану інноваційного проекту.
36. Особливості Бізнес-плану диверсифікації діяльності підприємства.

Типові тестові завдання

1. Бізнес-план – це:
 - А. Робочий інструмент підприємця.
 - Б. Розгорнуту програму здійснення бізнесу.
 - В. Графік реалізації бізнес-ідеї.
 - Г. Документ, що характеризує основні сторони діяльності та розвитку підприємства.

2. Кожен підприємець повинен планувати такі параметри діяльності:
- А. Сфера і масштаби бізнесу.
 - Б. Механізм розподілу прибутку.
 - В. Місце розташування майбутнього підприємства.
 - Г. Організаційно-правова форма підприємницької діяльності.
 - Д. Джерела фінансування бізнесу.
3. Процес бізнес-планування складається з таких етапів.
- А. Підготовчий період.
 - Б. Розробка бізнес-плану.
 - В. Презентація бізнес-плану.
 - Г. Реалізація бізнес-плану.
4. Основна зовнішня ціль бізнес-плану полягає в:
- А. Залученні партнерів та інвесторів.
 - Б. Побудові ефективної системи управління.
 - В. Зменшенні собівартості продукції або послуг.
 - Г. Мінімізації проектних ризиків.
5. Для більшості проектів оптимальний обсяг бізнес-плану не перевищує:
- А. 10 сторінок.
 - Б. 30 сторінок.
 - В. 100 сторінок.
 - Г. Розмір не має значення.
6. Прогнози, що містяться у бізнес-плані повинні бути:
- А. Оптимістичними.
 - Б. Песимістичними.
 - В. Дійсними.
 - Г. Реалістичними.
7. Принцип гнучкості при побудові бізнес-плану передбачає:
- А. Творчий характер планування.
 - Б. Дієвість бізнес-плану в умовах інфляції.
 - В. Участь у процесах планування спеціалістів з маркетингу.
 - Г. Постійну адаптацію процесів планування до змін зовнішнього середовища.
8. За характеристиками продукту бізнесу виокремлюють такі види бізнес-планів:
- А. Традиційний.
 - Б. Інвестиційний.
 - В. Інноваційний.
 - Г. Комерційний.
9. У межах кожної класифікаційної ознаки виокремлюють:
- А. Стислий, розгорнутий та операційний бізнес-плани.

- Б. Стратегічний, поточний та операційний бізнес-плани.
- В. Стислий, розгорнутий та комплексний бізнес-плани.
- Г. Операційний, інвестиційний та попередній бізнес-плани.

10. При складанні бізнес-плану торговельних підприємств, найважливіше розглянути питання щодо:

- А. Виробничих потужностей.
- Б. Місця розташування бізнесу.
- В. Умов постачання товару.
- Г. Вибору організаційно-правової форми здійснення бізнесу.

11. Одним із найефективніших методів по вибору бізнес-ідеї є метод:

- А. Монте-Карло.
- Б. Випадкових чисел.
- В. Мозкового штурму.
- Г. Екстраполяції.

12. Більшість ідей припиняють своє існування вже на стадії:

- А. Реалізації проекту.
- Б. Первісного обґрунтування.
- В. Отримання фінансування.
- Г. Завершальної оцінки.

13. Якщо бізнес-ідея визнається прийнятною до впровадження, наступним етапом її життєвого циклу є:

- А. Складання бізнес-плану.
- Б. Отримання фінансових ресурсів.
- В. Експлуатація проекту.
- Г. Переговори з інвесторами.

14. Серед стандартів бізнес-планування найбільш поширеними є стандарти:

- А. UNIDO.
- Б. ЄБРР.
- В. МВФ.
- Г. КРМГ.

15. Найбільша кількість формалізованих процедур та методик представлена в:

- А. Резюме.
- Б. Маркетинговій стратегії.
- В. Виробничій стратегії.
- Г. Фінансовому плані.

16. Джерелами інформації для бізнес-плану є:

- А. Баланс підприємства.
- Б. Звіт про фінансові результати.

- В. Звіт про наявність і рух коштів.
- Г. Звіт про стан майна підприємства.
- Д. Свідоцтво про державну реєстрацію.

17. Оцінка потенційних конкурентів здійснюється в межах:

- А. Маркетингової стратегії.
- Б. Продуктової стратегії.
- В. Виробничої стратегії.
- Г. Фінансової стратегії.

18. Зміст і структура бізнес-плану залежать від:

- А. Необхідної суми інвестицій.
- Б. Галузі функціонування бізнесу.
- В. Характеристик продукту бізнесу.
- Г. Чинного законодавства країни

19. У бізнес-плані майбутнього акціонерного товариства, в першу чергу необхідно підкреслити:

- А. Порядок виплат дивідендів.
- Б. Джерела формування стартового капіталу.
- В. Розмір дивідендів.
- Г. Дані щодо акціонерів.
- Д. Динаміку фондового ринку.

20. В Україні бізнес-плани складаються:

- А. Авторами бізнес-ідеї.
- Б. Консалтинговими фірмами.
- В. Представниками інвесторів.
- Г. Державними установами.

**Модульна контрольна робота
з навчальної дисципліни
«Бізнес-планування проектів»
Варіант № 0**

1. **Дайте розгорнуту відповідь на запитання:** Охарактеризуйте показники ефективності бізнес-плану?

2. **Дайте розгорнуту відповідь на запитання:** Характеристика бізнес-плану: сутність та класифікація.

3. **Розкрийте сутність наступних термінів:** бізнес-план, планування, маркетинговий бізнес-план.

Питання до заліку

1. Що таке бізнес-план?
2. У чому ви бачите призначення бізнес-плану?

3. Яке місце займає бізнес-план у системі планування діяльності фірми?
4. Яку цінність має бізнес-план для менеджерів фірми?
5. З якою метою розробляють бізнес-план?
6. Які стадії проходить процес розробки бізнес-плану?
7. Які дії передбачає реалізація початкової стадії розробки бізнес-плану?
8. Яка інформація і чому потрібна для розробки бізнес-плану?
9. З яких джерел збирають інформацію для розробки бізнес-плану?
10. Якими основними показниками характеризується якість інформації, необхідної для розробки бізнес-плану?
11. Які стадії виокремлюють у процесі розробки бізнес-плану для започаткування нового бізнесу?
12. Як можна стисло охарактеризувати підготовчу та основну стадії розробки бізнес-плану?
13. Які фактори впливають на зміст бізнес-плану?
14. Чому бізнес-план залежить від сфери, до якої належить даний бізнес?
15. Які характеристики майбутнього продукту бізнесу впливають на зміст бізнес-плану?
16. Які питання і чому треба обов'язково розглядати в будь-якому бізнес-плані?
17. В якій послідовності рекомендується складати бізнес-план?
18. Охарактеризуйте загальні вимоги до стилю написання бізнес-плану.
19. Яких правил необхідно дотримуватися в процесі оформлення бізнес-плану?
20. Яка основна інформація наводиться на титульному аркуші?
21. Які функції у бізнес-плані виконує сторінка змісту?
22. Як би ви охарактеризували призначення резюме в бізнес-плані?
23. Яку інформацію має містити резюме?
24. Що рекомендується включати в додатки до бізнес-плану?
25. Які основні цілі опрацювання розділу „Галузь, фірма та її продукція?”
26. З яких підрозділів складається розділ «Галузь, фірма та її продукція»?
27. Яку інформацію потрібно навести в підрозділі «Аналіз стану справ у галузі»?
28. На які питання слід звернути увагу, характеризуючи фірму?
29. Як у бізнес-плані рекомендується давати опис продукту (послуги) фірми? Що важливо зазначити?
30. Чому в бізнес-плані необхідно розглянути питання про перспективи зростання фірми?
31. Які основні етапи охоплює процедура дослідження ринку?
32. Як здійснюється процес сегментації ринку та вибору цільового ринку?
33. З яких етапів складається процедура вибору місцезнаходження фірми? Які критерії застосовуються?
34. Які зовнішні фактори вивчаються в процесі дослідження ринку?
35. В якій послідовності здійснюється аналіз та оцінка конкурентної ситуації на ринку продукції фірми?
36. Які конкретно інструменти можна застосовувати в процесі оцінки конкурентної позиції фірми на ринку?
37. Суть, мета і завдання маркетингових досліджень.

38. Структура маркетингових досліджень та їх процес.
39. Види маркетингових досліджень.
40. Організаційні форми проведення маркетингових досліджень.
41. Тенденції розвитку маркетингових досліджень.
42. Основи організації ефективних маркетингових досліджень.
43. В якій послідовності здійснюється розробка маркетинг-плану?
44. Як впливає стадія життєвого циклу продукту фірми на визначення орієнтирів маркетингової діяльності фірми?
45. Які типи маркетингових підходів можуть бути використані для розробки стратегії маркетингу? У чому полягає їхня суть?
46. За допомогою яких інструментів реалізується загальна маркетингова стратегія фірми? Як ви розумієте поняття «маркетингова суміш».
47. Які ви знаєте типи каналів збуту? Які чинники впливають на вибір каналів збуту продукції фірми?
48. В якій послідовності здійснюється розробка політики ціноутворення фірми? Коротко охарактеризуйте сутність кожного етапу.
49. Які фактори враховуються для визначення ціни продукції фірми?
50. Які ви знаєте моделі та стратегії ціноутворення? У чому полягає їхня суть?
51. Які питання щодо ціноутворення на продукцію фірми потрібно розглянути в бізнес-плані?
52. Яку інформацію про організацію рекламної кампанії необхідно навести в маркетинг-плані?
53. Як складається бюджет рекламної діяльності фірми і про що він свідчить?
54. Що таке політика підтримки продукту бізнесу і як її треба висвітлити в бізнес-плані?
55. Для чого в бізнес-плані характеризується майбутня стратегія маркетингу фірми?
56. За якими напрямками може здійснюватися прогнозування обсягів продажу фірми?
57. Які варіанти прогнозів обсягів продажу рекомендується опрацювати в бізнес-плані?
58. Які цілі переслідує розробка виробничого плану?
59. В якій послідовності здійснюється розробка виробничого плану?
60. Які фактори визначають обсяги виробничого плану та глибину викладу матеріалу в цьому розділі?
61. Чому виробничий план, як правило, починається з опису виробничих операцій?
62. Яку інформацію потрібно включати в опис основних виробничих операцій?
63. Що конкретно має бути зазначене в підрозділі «Машини та устаткування»?
64. Яка інформація наводиться в підрозділі «Сировина, матеріали та комплектуючі вироби»?
65. Як у виробничому плані визначаються потреби бізнесу у виробничих та невиробничих приміщеннях?
66. Яка додаткова інформація може бути наведена у виробничому плані?

67. На які зовнішні фактори треба звернути увагу в процесі розробки виробничого плану?
68. Які основні завдання розв'язуються в процесі складання організаційного плану?
69. Охарактеризуйте логіку розробки та структуру організаційного плану.
70. Які юридичні форми організації бізнесу передбачено законодавством України?
71. Які фактори впливають на вибір форми організації бізнесу?
72. Яку інформацію містить підрозділ «Організаційна форма бізнесу»?
73. Як визначаються потреби бізнесу в персоналі?
74. Які елементи враховуються для визначення вартості утримання персоналу фірми?
75. Яку саме інформацію та щодо яких осіб доцільно повідомляти в організаційному плані?
76. Як визначаються потреби фірми в зовнішніх консультантах?
77. Для чого в організаційному плані наводиться схема управління фірмою?
78. В якій послідовності здійснюється опрацювання організаційної схеми управління фірмою?
79. Які елементи кадрової політики та стратегії доцільно охарактеризувати в організаційному плані?
80. У чому залежність між процесом визначення цілей і формою організацій?
81. Які є головні цілі розробки фінансового плану?
82. У зв'язку з чим показники фінансового плану є особливо важливими для: самого підприємця, потенційного кредитора або інвестора?
83. Які вимоги ставляться до інформації, яка використовується для складання фінансового плану?
84. З яких розділів складається розділ «Фінансовий план»?
85. Які розрахунки передують складанню плану доходів і витрат?
86. В якій послідовності складають план доходів та витрат?
87. Для чого та як розраховують точку беззбитковості?
88. Для чого складають план грошових надходжень та виплат?
89. Охарактеризуйте форму та ключові елементи плану руху готівки.
90. Чим відрізняється форма балансу, який є частиною бізнес-плану, від форми від форми № 1 бухгалтерської звітності підприємств?
91. З якими цілями розраховуються фінансові коефіцієнти?
92. Які фінансові коефіцієнти треба наводити в бізнес-плані?
93. Які цілі має презентація бізнес-плану?
94. У чому полягають завдання презентації бізнес-плану?
95. На які питання і чому слід звернути особливу увагу в процесі презентації бізнес-плану?
96. Яка підготовча робота передує презентації бізнес-плану?
97. За допомогою яких засобів можна підвищити ефективність презентації бізнес-плану?
98. В якій формі доцільно проводити презентацію бізнес-плану?
99. Основні структурні елементи сценарію презентації.

100. Які сучасні технічні засоби можуть підсилити наочність презентації бізнес-плану?

**Приклад типового білету на залік
Чорноморський національний університет імені Петра Могили**

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність»_ Семестр X

Навчальна дисципліна **Бізнес планування проектів (тренінг курс)**

ЗАЛКОВИЙ БІЛЕТ №0

1. Дати характеристику найбільш поширеної структури бізнес-плану, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність.
2. Яку стратегію необхідно вибрати при наявності суттєвих загроз та слабкості підприємства?
3. Які питання розглядають у заключній частині виробничого плану?
4. Для чого потрібна експертиза бізнес-плану?
5. Обґрунтувати сутність економічної ефективності інвестицій у процесі реалізації бізнес-плану

Затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва

Протокол № __ від „__” _____ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Кузьменко О.Б.
(прізвище та ініціали)

Екзаменатор _____
(підпис)

Кузьменко О.Б.
(прізвище та ініціали)

Проведення підсумкового контролю знань. Результатом вивчення дисципліни виступає залік. Умовою допуску до підсумкового контролю знань є позитивні оцінки з поточного контролю знань. Контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент протягом семестру становить 70 балів. На заліку максимальна кількість балів - 30 балів.

Заліковий білет складається з п'яти теоретичних питань, за правильну відповідь на кожне питання студент отримує по 6 балів.

6. Методи навчання

Частково-пошуковий (евристичний) метод: застосовується при відповіді на тести, питання, розв'язуванні задач, виконанні аналітичної роботи. Студенти осмислюють умови тесту, задачі, аналітичної роботи, актуалізують отримані раніше знання та навички, самостійно вирішують, аналізують, порівнюють, роблять висновки, узагальнюють, перевіряють результати роботи.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Тести (20×1)	20
2	Опитування (18×1б)	18
3	Розв'язування задач (10×2б)	20
4	Аналітична робота (1×6б)	6
5	Модульна контрольна робота (1×6б)	6
6	Залік (1×30б)	30
	Всього	100

Критерії оцінки знань студентів.

Тести: правильна буква відповіді на один тест – 1 бал, неправильна – 0 балів.

Опитування: правильна відповідь в повному обсязі на поставлене питання – 1 бал, інші варіанти – 0 балів.

Розв'язування задач: правильно розв'язана одна задача, оформлена в зошиті, з ходом рішення і у встановлений термін – 2 бали; задача розв'язана з суто арифметичними помилками, які не вплинули на хід рішення та незначним перевищенням терміну – 1 бал; інші варіанти – 0 балів.

Аналітична робота: виконана у встановлений термін, згідно всіх вимог і без зауважень – 6 балів; виконана з незначним порушенням терміну, має зауваження по оформленню, списку літератури – 3 бали; виконана зі значним порушенням терміну, має суттєві зауваження в теоретичній, аналітичній частинах – 1 бал; не виконана робота – 0 балів.

Модульна контрольна робота: виконана у встановлений термін, згідно всіх вимог і без зауважень – 6 балів; виконана з незначним порушенням терміну, має зауваження непринципові по теоретичним питанням – 4 бали; виконана зі значним порушенням терміну, має суттєві зауваження в теоретичних питаннях – 2 бали; не виконана робота – 0 балів

Заочна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Тести (18×1б)	18
2	Опитування (6×1б)	6
3	Розв'язування задач (6×2б)	12
4	Контрольна робота (1×36б)	34
5	Залік (1×40б)	30
	Всього	100

Критерії оцінки знань студентів.

Тести: правильна буква відповіді на один тест – 1 бал, неправильна – 0 балів.

Опитування: правильна відповідь в повному обсязі на поставлене питання – 1 бал, інші варіанти – 0 балів.

Розв'язування задач: правильно розв'язана одна задача, оформлена в зошиті, з ходом рішення і у встановлений термін – 2 бали; задача розв'язана з суто арифметичними помилками, які не вплинули на хід рішення та незначним перевищенням терміну – 1 бал; інші варіанти – 0 балів.

Контрольна робота: виконана у встановлений термін, згідно всіх вимог і без зауважень – 34 бали; виконана з незначним порушенням терміну, має зауваження по оформленню, списку літератури або суто арифметичні помилки у розрахунках – 24 балів; виконана зі значним порушенням терміну, має суттєві зауваження в теоретичній, аналітичній частинах – 12 балів; не виконана робота – 0 балів

Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер);

Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;

OS: Windows, Android, iOS;

Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge;

Програмне забезпечення: GantProject, Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;

Система електронного навчання Moodle 3.9

Тренінгова аудиторія (дошка, фліпчарт, комплект канцелярського приладдя для творчості: маркери, олівці, стікери, кольоровий папір, клей, ватман, блокнот для фліпчарту)

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Войтків, Л. С. Формування бізнес моделі підприємства [Текст] : практикум / Л. С. Войтків, Ю. В. Буй. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2017. – 43 с.
2. Бізнес-планування: конспект лекцій / С.В. Волошина; ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2016. – 64 с
3. Кібік О.М. Теорія бізнесу: навч. посібник / О.М. Кібік, К.В. Белоус., В.О. Котлубай. – 2-ге вид., випр. і доп. – Одеса : КУПРІЄНКО СВ, 2017. – 225 с.
4. Планування і контроль у підприємницькій діяльності: навч.-метод. посібник / Л.Д. Водянка, В.А. Никифорак – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. – 200 с.
5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. / Н. М. Яркіна. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – К. : Видавництво Ліра-К, 2017. – 600 с.
6. Білик М.Д. Фінансове планування на підприємстві [Текст]: навч. посіб. / Білик М.Д., Беялов Т.Е.; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. – К.: ПанТот, 2015. – 435 с

Додаткові:

7. Васильченко Г. В., Кафка С. М. В-19 Бізнес-планування. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2016 – 45 с.
8. Васильців Т.Г. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г. Васильців, Я.Д.Качмарик, В.І. Блонська та ін. – К.: Знання, 2013. – 207 с.
9. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств: Наказ 10 Міністерства економіки України від 06.09.2006 р. №290 [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.me.gov.ua
10. Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів: Наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 р. №73 [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.search.ligazakon.ua

Інформаційні ресурси

1. Система Moodle ЧНУ ім. Петра Могили.
2. <https://www.rada.gov.ua/> Офіційний сайт Верховної ради України.
3. Українська інвестиційна газета. - Електронний режим доступу: – www.invest.com.ua
4. <http://www.eib.org/> – Європейський інвестиційний банк
5. <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> – Міністерство розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України
6. <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Державна служба статистики України